

Миргородська порода свиней:

сучасний стан та ефективність використання

С. ВОЙТЕНКО, докт. с.-г. наук

Інститут розведення і генетики тварин УААН

♦ Обґрунтовано доцільність державної підтримки розведення у господарствах різних форм власності свиней української селекції.

♦ Ключові слова: свині, порода, українська селекція.

♦ Обоснована целесообразность государственной поддержки разведения в хозяйствах разных форм собственности свиней украинской селекции.

♦ Ключевые слова: свиньи, порода, украинская селекция.

♦ Expediency of government support in the breeding farms of different ownership forms Ukrainian pig breeding.

♦ Key words: pig, breed, the Ukrainian selection.

Останнім часом у регіональних системах розведення свиней України чітко простежується тенденція до використання 3-5 порід. При цьому материнськими формами поки що є вітчизняні генотипи, а батьківськими, в основному, термінальні кнури зарубіжної селекції. Безперечно, такий підбір забезпечує одержання продуктивнішого молодняку для відгодівлі порівняно із чистопородним розведенням та схрещуванням свиней української селекції.

Проте загальнодержавною програмою селекції у тваринництві та птахівництві, а також науково-технічними програмами Національної академії аграрних наук України передбачено збереження сільськогосподарських порід тварин, у тому числі і свиней, вітчизняних генотипів, які ще зберігають унікальні якості батьківських форм та стійко передають їх потомкам.

Метою роботи було узагальнення результатів досліджень, одержаних при удосконаленні свиней миргородської породи та використанні їх при схрещуванні а також висвітлення позиції щодо методів збереження локальних вітчизняних генотипів свиней.

Збереження сільськогосподарських порід тварин – складна і актуальна проблема не лише для України, а й для інших держав світу. Передусім, стосовно вибору форм і методів та мінімальної кількості тварин для збереження. Основою концепції ООН, наприклад, щодо свиней локальних генотипів, є відтворення методами чистопородного розведення активної частини популяції та залучення решти до інтенсивного використання в системі схрещування. При цьому мінімальною кількістю свиноматок для збереження вважають не менше 100, а основних кнурів – 10-ти голів чи відповідної цій кількості наявності сперми. В

**Журнал включено до Переліку фахових видань ВАКУ
за сільськогосподарськими, ветеринарними
та біологічними науками**

Україні методологією збереження свиней локальних генотипів передбачено мати не менше 100 самок та 25 самців за умови щорічної бюджетної дотації їх утримання у господарствах різної форми власності [4].

Сучасний підхід до генофондових об'єктів у свиноводстві з боку держави полягає у виділенні мінімальних коштів на відшкодування, розмір яких визначений кілька років тому, але лише за статтями здешевлення реалізації та придбання тварин. Про утримання основного поголів'я свиней нечисленних порід у племінних господарствах мова не йде взагалі, хоча саме ця стаття витрат визначена головною у загальнодержавній програмі селекції у тваринництві та птахівництві.

Племінні господарства, що розводять свиней локальних порід, за неможливості конкурувати із високопродуктивними зарубіжними генотипами за основними параметрами продуктивності, а, отже, і собівартістю продукції, повинні отримувати відшкодування витрат на утримання маточного поголів'я, а не на здешевлення реалізації племінного молодняку.

Кількість реалізованого племінного молодняку, у розрахунку на одну основну свиноматку, мізерна у цілому в Україні і у 2008 році становила лише 0,5 голів. То що говорити про попит на свиней вітчизняних локальних порід, а саме: миргородську, українську степову білу та українську степову рябу?

Пам'ятаючи, що порода – це, передусім, засіб виробництва, який повинен компенсувати покриття обов'язкових витрат до бюджету і забезпечити прибутковість галузі у господарстві, стає зрозуміло, чому виробники відмовляються від порід, не спроможних забезпечити таких темпів виробництва. І які б важелі не застосовували науковці для переконання господарників вирощувати саме вітчизняні генотипи, з огляду на їх унікальні біо-

логічні особливості, умови ринку – незаперечний антиаргумент.

Об'єктивним прикладом справжнього відношення виробників та представників переробної галузі до свиней вітчизняного генотипу, що уособлюють добрі смакові якості м'яса, високий вихід сала, пристосованість до умов утримання, використання випасу, високу резистентність тощо є миргородська порода свиней.

Зараз миргородська порода свиней розводиться в 4-х племінних заводах та одному племінному репродукторі Волинської, Сумської, Полтавської, Чернігівської та Хмельницької областей. Проте до 90-х років минулого сторіччя, коли завезення тварин із-за кордону було обмежене, свиней цієї породи мали у 3-4 рази більше племінних господарств, а у системі схрещування їх використовували майже на кожному свинокомплексі.

Нині порода налічує 543 основних свиноматок та 65 кнурів. Генеалогічна структура складається з 9 ліній, вісім з яких відносяться до основних генеалогічних ліній, створених на перших етапах роботи з генотипом, та лінії Муромця 1531, створеної в останні роки методом «прилиття крові» білоруської чорно-рябої породи. Найбільша кількість кнурів миргородської породи належить до ліній Дніпра, Ловчика, Веселого, Камиша і Коханого. Серед 17 родин свиноматок миргородської породи 2 родини: Матіола і Мальва, одержані методом «прилиття крові» великої чорної та білоруської чорно-рябої порід. Решта – це генеалогічні родини миргородської породи, виведені в перші роки роботи з нею. Серед родин свиноматок найчисельніші родини Смородини, Цитрини, Матіоли і Русалки.

У середньому по породі тварини характеризуються такими показниками продуктивності: жива маса основних кнурів у віці 24 міс. – 242-281 кг, довжина тулуба – 164-171 см; свиноматок, відповідно після першого опоросу, 178-212 кг та 149-152 см.

Багатоплідність свиноматок у племінних господарствах варіює від 10 до 10,9 поросят на опорос, а маса гнізда при відлученні у 45 днів 110-125 кг. Середньодобовий приріст ремонтного молодняку під час вирощування – 375-559 г.

Свинина даного генотипу має такі показники м'язової тканини, %:

хімічні:

- загальна волога – 72,1-74,3
- протеїн – 24,3-21,6
- зола – 0,99-1,08
- жир – 2,6-3,09
- кальцій – 0,046-0,058
- фосфор – 0,207-0,232

фізичні:

- ніжність 7,3- 8,9 с
- активна кислотність (pH) – 5,6-5,9
- енергетична цінність м'яса – 125,9-135,7 ккал.

Жирова тканина містить: 5,8- 10,02 % загальної волога; 1,4585 -1,4587 – число рефракцій; початкова температура плавлення сала – 30,5-32,2°C і кінцева – 41,3-44,0°C.

Біохімічні показники сироватки крові свиней миргородської породи у 6-місячному віці:

- загальний білок – 6,9-7,1 г/100см³
- загальні ліпіди – 412-523 мг/%
- загальний холестерин – 59,7-64,8 г/100см³

Проте високий вихід сала в туші (до 30-40%) та вік досягнення живої маси 100 кг (198-215 днів) при відгодівлі тварин у промислових господарствах змушує переробників відмовлятися від туш 2-3 категорії, а виробників – від тварин, що не забезпечують високої рентабельності галузі. І незважаючи, що саме така свинина відповідає вимогам продукції високої якості, необхідної людському організму, це мало кого переконує. Ринок вимагає дешевої продукції без урахування її якості.

На якість свинини в умовах кризи і низької купівельної спроможності ще довго ніхто не звертатиме уваги. Але саме подібне ігнорування і призведе до зникнення породи.

З метою інтенсивнішого використання свиней миргородської породи в умовах промислових господарств для одержання помісних тварин для відгодівлі були проведені дослідження по схрещуванню свиней даного генотипу з великою білою породою чеської селекції, породою п'єтен та синтетичною лінією Maxter французької селекції.

За результатами досліджень встановлено підвищення рентабельності виробництва свинини за збереження якісних показників свинини на рівні материнського генотипу, що дало змогу рекомендувати такі поєднання порід для широкого використання [1,2].

Прийосованість свиней миргородської породи до випасу, невибагливість до умов утримання та годівлі послужили основою для досліджень, проведених в умовах Волинської області з метою створення мисливської свині. Гібридизація у даному випадку, яка передбачала схрещування

свиней миргородської породи і дикого кабана, мала на меті використання гібридних тварин для спортивного полювання, а не для селекції. Саме одержання таких тварин, як засобу для полювання та одержання свинини з оптимальним співвідношенням жирних кислот, є актуальним у світі [3]. Наразі тварини другої генерації від зворотного схрещування напівкровних тварин (миргородська х дикий кабан) перебувають у природних умовах Волинської області і мають попит серед виробників та переробників. **Метод створення даного генотипу запатентовано.**

Якісна оцінка свинини чистопородних свиней миргородської породи, дикого кабана та гібридного молодняку вказує на відсутність різниці за активною кислотністю (рН) м'язової тканини – 5,49-5,52. Проте м'ясо гібридного молодняку за інтенсивністю забарвлення на 4,7% перевищувало чистопородних та 10,1% диких свиней. М'язова тканина чистопородних свиней була найніжнішою. За вмістом гігроскопічної вологи у салі перевага за гібридним молодняком при відсутності істотної різниці за температурою плавлення сала та вмістом ненасичених жирів.

Генетична диференціація за групами крові свиней миргородської породи, диких свиней та гібридного молодняку (миргородська х дикий кабан) засвідчила, що для свиней диких форм характерний незначний поліморфізм у A, B, D, F і G локусах груп крові і повний мономорфізм алелей у H та M системах. Миргородська порода від дикого кабана відрізняється рівномірнішим розподілом алелей в локусах груп крові та наявністю специфічних алелей в системах A (-/-), B (aa), D (bb), E (degj, dbg), F (bb) та K (-/-, bb). При порівнянні гібридного молодняку з дикими формами встановлено, що тварини різняться за 1-2 алелями систем A, B, D, E, F, K, а з материнським генотипом (миргородською породою) за системами E, K та L груп крові. Загальною рисою для досліджуваних тварин є однорідність та мономорфізм за системами H і M груп крові за значної різниці за гетерозиготністю.

Отже, проведені дослідження по схрещуванню

Біологи створюють словник «мови» тварин

Здатність до словесного спілкування прийнято вважати привілеєм людини. Вивчаючи цю тему дослідники з Університету Флориди (США) несподівано дійшли іншого висновку...

Сотні видів комах, ссавців, птахів і навіть рептилій та амфібій виявляють свої емоції звуками, які, хоч і різняться акустично, але подібні за параметрами внутрішньої енергії.

Відтак сигнал про небезпеку, що його виголошує крихітний цвіркун, аналогічний попередженням велетенського кита. Тому Джеймс Джиллулі, професор біології з Інституту генетики Університету Флориди, вважає, що всі ці звукові сигнали можуть використовуватися для міжвидового обміну інформацією і створення «єдиної мови життя», своєрідного «нового есперанто».

Заступник директора з наукової роботи Інституту зоології ім. І.І.Шмальгаузена НАНУ Іван Довгаль коментує тему таким чином:

- Вивчення систем комунікації тварин – важливий розділ етології, науки по поведінку тварин. Найбільше біологам відомо про мову приматів. Наприклад, у південноафриканських мартішок виявлені різні звуко-жестові комбінації, що означають котячих, змій та інших приматів.

Мартішки у такий спосіб попереджають одна одну: «Обережно – позаду тигр (удав, інший примат)!» А славнозвісна шимпанзе Уошо, яку американські зоологи, подружжя Гарднерів, навчили мові глухонімих, навіть комбінувала вивчені знаки, вигадуючи нові слова! Деякі вчені горили мали майже тисячний запас слів (як у «Бейсик інгліш»).

Водночас бабаки, як відомо, обходяться лише вісьмома «фразами». Терміти-вартові, помітивши небезпеку, починають барабанити головою об стінки ходів гнізда. Стук цей чують інші й готуються до бою. А про птахів відомо, що представники одного і того ж виду в різних географічних районах можуть співати по-різному, себто мають свій діалект. Найбільше в цьому прославилися солов'ї. Жирафи, які довго вважалися «німими», спілкуються із собі подібними за допомогою інфразвукових частот.

Особлива ж тема – мова китоподібних. Так, мову китів ми не чуємо, бо вони передають один одному сигнали в ультразвуковому діапазоні, які вловлюють лише складні прилади. Дельфіни спілкуються за допомогою звуків, однак сприймають їх зовсім не так, як люди – вони використовують як слова звукові «ієрогліфи», зміст яких залежить від форми просторової структури, утвореної звуковими хвилями у воді.

Дослідники китоподібних упевнені, що дельфіни в процесі еволюції набули здатності розшифровувати тривимірну звукову картину, яку одержують за допомогою свого ехолокатора – ультразвукового променя, яким наче обмацують простір.

Біологи вже створюють словник мови дельфінів, цілі наукові праці присвячені засобам комунікації пернатих, зокрема птахів-пересмішників, чи, скажімо, соціальних комах...

Знаючи, як спілкуються тварини, попереджаючи одне одного про загрози, ми зможемо краще їх розуміти, а, відповідно, і рятувати.

**За публікацією Ірини Конторських
(з інтернетмережі)**

свиней миргородської породи з генотипами різного напрямку продуктивності вказують на ефективність залучення породи до використання у різних умовах та підборах, що підтверджено, з одного боку, практичною цінністю, а з іншого – можливістю одержання та реалізацією більшої кількості чистопородних тварин з племінних підприємств у господарства різної потужності та власності для одержання відгодівельного молодняка.

Але, безперечно, чистопородних тварин миргородської породи, точніше її активної частини, за оптимальної кількості – 500 основних свиноматок і 50 основних кнурів, повинні розводити племінні підприємства за обов'язкової державної дотації кожного з них незалежно від підпорядкування та форми власності для запобігання збитковості виробництва згідно з положенням Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України». Без такого кроку ніякі наукові установи і науковці, з програмами збереження і відтворення, навіть за величезного бажання і реклами якості продукції, не відшкодують витрати на утримання свиней локальних генотипів. Серед племінних господарств, що утримують свиней миргородської породи, лише 2 – державні, на які може впливати УААН та підтримувати їх діяльність. Решта – приватні, а це 283 основних свиноматки, тобто понад 50% основного поголів'я. Завтра вони змінять породу, що не забезпечує прибутковості, як і сотні господарств у недалекому минулому, і перейдуть до зарубіжних генотипів...

ЛІТЕРАТУРА

1. **Войтенко С.Л., Пісковий М.Б., Петренко С.М.** *Методологічні підходи до збереження та раціонального використання свиней локальних порід // Вісник Сумського національного аграрного університету.*– 2008.– Вип. 10 (15).– С. 45–49.
2. **Войтенко С.Л., Вишневський Л.В.** *Використання свиней миргородської породи при чистопородному розведенні та схрещуванні // Збірник наукових праць ХЗВА «Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини».*– Х., 2008.– Вип. 16 (41).– Ч.1.– С. 221–224.
3. **Войтенко С., Вишневський Л., Янко Т. та ін.** *Гібридний молодняк як предмет полювання та споживання якісної свинини // Ефективне тваринництво.*– 2009.– № 3 (35).– С. 10–12
4. **Зубець М.В., Буркат В.П., Мельник Ю.Ф. та ін.** *Методологічні аспекти збереження генофонду сільськогосподарських тварин / за ред. І.В. Гузева.*– К.: Аграрна наука, 2007.– 119с.